

سەرئۆزگە لەبارەى كۆتەبى ۋا ندىز مەژوو و بىرەوهرى ... سەدىق سەعید ۋا ندىز

(استکردنەوہى مەژووگى ناتەواو)

یەكەك لەوبوارەگرنگانەى پەوىستى بەقوڵبەوونەوہ و وردەكارى و ساغکردنەوہەهەى، بوارى مەژووہ، نووسىن و تۆژىنەوہەلبوارى مەژوودا، ئەرك و بەرپرسىارىيەتییەكى ئاكارى و كەمەلایەتى گەورەى، چونكە لەگەى مەژوو، ئەمەئاشناى ۋا بردوو، ۋووداوو دياردەكانى ژيانى پەشوتزمان دەبين. لەمەژوودا، گرنگترین بنەما كە پەوىستە ۋا چاوبكرەت، بەلایەنى و سەربەخەبوونە. واتە نووسىنەوہى ئەوہى ھەى ھەك خەى نەك ئەوہى نووسەرى مەژوودەىووت. لە بنەتەشدا، نابە ئەوہمان لەبىرچەت كەمەژوو ئەوہىيەكە ۋویداوہ، نەك ئەوہى كەدەگەردەرەتەوہ. ئەگەرمەژوو، نووسىن و گەلەنەوہ بەت، ئەوا ھەموومان دەبينە مەژووناس. بەلام بە پەچەوانەوہ، ئەوہى ۋویداوہ ئەوہمەژووہ، كەدەبە تەنھا لەدیدگایەكى مەژووى، بەدەر بەلەبەرچا و گرتنى ھەرتا يەتمەندىيەكى كەسى، ياخود كەمەلایەتى، ياخود سىاسى و ئايدەلەژى بىبينىن. بەيەشە دەبينىن زەرجار لەمیانەى خوڵنەوہى مەژووى ۋووداۋكە ئەمە جەركەك لەگومانمان بە دروست دەبەت.

چونكە ھەرمەژووہ دەتوانەت استىيەكان ھەك خەى بنووسەتەوہ، ياخودچىكەكەك لەچەواشەكارى دروست بكات. لەلایەكى دىكەوہ، مەژوو ھەك ناوونیشان ھەرتەنھا بواریكى ديارىكراوناگرەتەوہ، بەكۆچەندان لایەنى دىكەى ھەك سىاسى و جوگرافى و كەمەلایەتى و فەرھەنگى لەخەدەگرت. بەيەگرنگە ئەوانەى مەبەستیانە لەبوارى مەژوودا كارەك بكەن، سەرەتا مەتەنە دوچارچەوہى ئەوكارکردنەيان دياربەكەن. چونكە زەستەمە بەتەنھا لەدووتووى ۋاپەكەكانى كۆتەبەكدا، بتوانرەت ھەموولایە نەشاراۋەكانى مەژووى شارەكەك ياخود كەسایەتییەك بخرەنەوو. بە پەچەوانەوہ كارەكى لەوشەوہى، دەبەتە مەژووگى نىوہچەل و ناتەواو. لەو ۋانگەيەوہ كۆتەبى(ۋا ندىز مەژوو بىرەوہرىيەكان) يەكەكە لەو كۆتەبانەى كەلەووى ناوونیشانەوہ، ناوونیشانەكى فراوان و ھەمەلایەنەى ھەى، بەلام لەووى ناوہ ۋا كەوہ چەندىن كەموكورتى و ناتەواوى ھەى. ئەگەرنووسەرى كۆتەبەكە، تەنھا لایەنەكى فەرھەنگى، ياخود سىاسى، ياخود كەمەلایەتىيان ھەرلایەنەكى

دیکه‌ی وه‌رگرتبا، به‌ب‌وا‌ی من نه‌ئه‌که‌وته ئه‌و هه‌ا نه‌وه. وه‌ل چونه‌ هه‌و‌یداوه ز‌رت‌رله‌‌ب‌وار‌کی م‌ژووی وه‌ر‌ب‌گر‌ت، ئیدی سه‌ره‌ن‌جام م‌ژوو‌کی نا‌ته‌واوی ب‌نووسیونه‌ته‌وه. له‌استیدا، م‌ژوو زانینه، هوشیاریه‌کی قوو‌ی ده‌وت.

ده‌ب‌ ئه‌وه‌ی کاری ت‌دا ده‌کات به‌بیرتیژی وه‌ه‌ستیارییه‌وه تو‌ژینه‌وه بکات. ب‌ئ‌وه‌ی سه‌ره‌ن‌جام مافی هیچ لایه‌کیان پشت‌گو‌ نه‌خات. له‌م‌ژوودا ب‌لایه‌نی گرن‌گه. ناب‌ ئه‌وه‌ی م‌ژوو ده‌گ‌ت‌ته‌وه، له‌ژ‌ر‌کار‌ی‌گه‌ریه‌تی هیچ دید‌گایه‌ک‌ حوکم به‌سه‌رشت‌ک‌ دا‌بدات. ئه‌م‌کت‌به‌ له‌چه‌ن‌دین لایه‌نه‌وه پ‌ویستی به‌است‌کردنه‌وه‌یه. پ‌شت‌رییش چه‌ند‌نووسه‌ر‌کی دیکه‌ له‌بار‌هی لایه‌ن‌کی دیار‌یک‌راوی شاری واندز‌کت‌بیان نووسیوه، وه‌ک‌ لایه‌نی جو‌گرافی و سرووشت و به‌ربوومه‌ کشتوک‌ای و ناوی کار‌ز و دیارده‌ سرووشتیه‌کان و چه‌ند لایه‌ن‌کی دیکه‌ (وه‌ک‌ نووسینه‌کانی مام‌ستا ئوم‌د‌ش‌ر‌ک‌ که‌ج‌گه‌ی پ‌زانین). ب‌یه‌ سه‌رله‌نو‌ باس‌کردنه‌ویان له‌و‌کت‌به‌دا، هیچ خستنه‌ سه‌ر‌ک‌ ب‌خو‌نه‌ران زیاد‌ناکات. ده‌بوو ئاماده‌کاری کت‌به‌که‌، له‌م‌ژووی ئه‌ولایه‌ن‌ه‌ی ک‌ی‌باوه که‌تا‌کوئ‌ستا به‌رباس نه‌دراون. ئه‌م‌کت‌به‌ له‌دوو‌به‌شی سه‌ره‌کی که‌چه‌ن‌دین با‌به‌تی دیکه‌یان ل‌ده‌ب‌ته‌وه، پ‌کها‌تووه.

له‌به‌شی یه‌که‌م‌دا به‌گشتی م‌ژووی واندزومیرانی س‌ران به‌رباس‌ دراون. هه‌رچی به‌شی دووه‌می کت‌به‌که‌یه که‌ئه‌ویان ز‌رت‌رج‌ای سه‌رن‌جی ئ‌مه‌یه، باسی سنووری جو‌گرافی و کار‌گ‌ای‌ شار، باسی که‌سایه‌تیه‌کان، پیشه‌وه‌ره‌کان، خو‌ندن، هونه‌رو شاعیره‌کان ده‌کات. ئاماده‌کاری کت‌به‌که‌، چ‌نی مه‌به‌ست بووب‌ت به‌وش‌وه‌یه له‌باسه‌کان دواوه. به‌ب‌ ئه‌وه‌ی ه‌چاوی هیچ بنه‌مایه‌کی ل‌ژیکی و زانستی بکات. ب‌نموونه: ده‌کر‌ ب‌پرسین ئاماده‌کاری کت‌به‌که‌، له‌سه‌ر‌چ بنه‌مایه‌ک‌ که‌سایه‌تیه‌کانی شاری دیار‌یک‌ردووه؟ کامانه‌ن تا‌ی‌ب‌تمه‌ندییه‌کان؟ ئایا که‌س‌ک‌ کوتا‌ فر‌ش‌ب‌ت به‌سه‌ب‌ئ‌وه‌ی ناوی ب‌چ‌ته‌ ته‌زی که‌سایه‌تیه‌کانه‌وه؟ ده‌بوو نووسه‌ری کت‌به‌که‌ ئا‌گای‌ ئه‌وه‌ی هه‌بووایه که‌که‌سایه‌تی ئه‌وم‌ر‌فانه‌ن که‌ک‌کی دا‌ه‌نه‌رانه‌یان له‌م‌ژوودا گ‌او‌ه‌وخ‌زمه‌تیان به‌شاره‌که‌کردووه. دواتر ه‌نگه‌ ئه‌وانه به‌لای نووسه‌ری کت‌به‌که‌ که‌سایه‌تی بن، به‌ام‌ ئایا لای هه‌مووان وایه؟ ب‌گومان نه‌خ‌ر. له‌و‌ وان‌گه‌یه‌وه ئ‌مه‌ له‌م‌ وتاره‌دا به‌کورتی و پوختی به‌ش‌ک‌ له‌ ک‌ماسیه‌کانی ئه‌و‌کت‌به‌ ده‌خ‌ینه‌ وو. ب‌ ئه‌م‌ مه‌به‌سته‌ش، ته‌نها له‌سه‌ربه‌شی دووه‌می کت‌به‌که‌ ده‌وه‌ستین و به‌شی یه‌که‌می ب‌ که‌سانی پ‌س‌ر له‌وبواره ج‌د‌د‌ین.

لږه وهش برگه به برگه ی با به ته کانی کتښته به که ده خینه وو، دواتریش نه وهه ځانه است ده که یڼه وه که نووسه ری کتښته به که تی که وتووه به هی نه وهی پرس و اوژی به که س نه کردووه، که به داخه وه په تایه کی گوره ی زربه ی نووسه رانی ئمه یه که شهرم له پشته وه یتي. به ومانایه ی چن ده بت که سږک له وشاره زاتربیت و نه وخی هه مووشتک دوزانیت. له به شی دووه می کتښته به که یدا، نووسه ر ئماژه ی به چه ندلایه نک کردووه، که له خواره وه ئماژه یان پډه که ین:۔

یه که م:۔ سنووری جوگرافی و کارگډی واندز:۔

نازانم نووسه ر له دیار یکردنی سنووری جوگرافی و کارگډی شاری واندز، پشته به چ نه خشو ئامارک به ستووه. ئایا له یه که ی کارگډی شار، یاخود به شی ئامارو به دوا داچوون پرسویه تی چ شوښک سنووری واندزه؟ ښه نمونه: له ټاپه ټټه (226) دا نووسیویه تی (دیی ئا ټا نه و دیی ښه خال). سهره تا ده بو نووسه رته وه بزانت گونده کانی دیی ئا ټا نه نه له ووی کارگډی، نه له ووی جوگرافییه وه هیچ په یوه ندیه کیان به قهزای واندزه وه نییه. به کوئه مانه سهر به ناحیه ی خلیفان وقهزای سارانن. ئمه له لایه ک له لایه کی دیکه وه زرم پ سهره که سږک له واندز ژیاو گوره بت وله بواری مژووی شاریشدا کتښت بنووست، به ټام نه زانیت شتک نییه به ناوی (دی ښه خا). به ټکوته نها گوندک هه یه به ناوی ښه خا. نووسه ر هره له وه به شدا، ناوی چه ندگوندی کی نووسیوه که ده که ونه سنووری قهزای واندز. به ټام سهر له وه دایه، قه ټمباری کردووه. ښه نمونه: باسی که ټټه وهرت ده کات، به ټام پیروسوان و بهر سیرینی بازداوه، که نیوئه وه نده وهرت له واندز دوور نیڼه. هه میشه ش وهرت و دیی خانه قا، له با ټه کایه تی نزیکه وه ک له ده ورو به ری واندز. هاوکات ناوی ئه وگوندانه شی بیر چووه که هه موویان سهر به واندزن. ئه وانیش:۔ (پیروسوان بهر سیرین زه روا۔ جن۔ راوه۔ چن۔ ران، زارگه۔ ی ښه کریسکان پرده شا۔ ښه لینگر به رسول۔ چ ټمهرخین ټا نه سارد). هه نگه هی تریش هه بن، وه ټ ټمه به خه یا ټمان دانه یه ت. ههر له و با به ته دا، نووسه ر به ئاره زووی خی سنووری دی و شاخ و گردی دیار یکردووه. نووسیویه تی:۔ (دیی خا هه هه له خه لان بیاوک ټای دی). له کات ټکدا هه موومان دوزانین دوا سنوورو خا ټی گه لی خا هه هه ش، سهرچاوه ی ئاوی ښه خا هه له و شو ټنگه ی ټکه به ئاوی ووباری کاو ټکان ده بت. به هه مان شوه نووسه ر له ناساندنی ناوی کانیاو ئه شکه وته کاندا، ده یان کارزی به ناوبانگ و ئه شکه وتی بیرچووه که ز ټرله وانه ناسراوترن که له کتښته به که یدا باسی کردوون.

دووه م: _ کهسایه تییه کان: _

په که موکو رترین به شی ئه وکتا به، کهسایه تییه کان نه. نازانم کهسایه تی له وانگه نووسه ری کتا به که وه چ شوناسک ده گر ته وه. که کهسایه تییه؟ به کهسایه تییه؟ چن به ته کهسایه تی؟ ناکرت له ناساندنی کهسایه تییه کانی شارد، هچاوی هیچ شوناسک بکرت و بکرت ته په وه. وهک خزمایه تی و براده رایه تی وده و له مه ندی وکو خایه تی و زرتشتی دیکه ش. نووسه ری کتا به که، هرکلی ئاره زوو کردیت، وهک کهسایه تی به ناوبانگی شاربه خو نهرانی ده ناساندت. به من وهک خو نهرک و هاوو اتیه کی شاریش، ئاسایه ئه وان هه لاو رد بکم. به ام به خو نهرکی دیکه نا واندزی، هنگه و ابزان ت ئه مان هه موویان دا ه نهر و بلیمه ت و خزمه تکاری واندز بوونه. به گومان ئه مه به لاوه ئاسایه، وه له ئه وهی جگه ی هخنه و هتکردنه وه یه وه یه که ت بهی خت له کهسانک بیوری که شاری واندز به م ژوو قهرزاریا نه. که کیان هه بووه له بهر زکردنه وه نه خشانندی م ژووی واندز له دوو تووی اپه هکانی م ژوودا. نووسه رله کتا به که یدا، ئه گهر چی له په راو لزی باب ته که وه ئا مازه ی به ناوی (مام ستا وه ونه رمه ندی په شه نگ زرار محمد) داوه، وه به به وای من ده بوو له باب ته کی در ژو له پاژ کی سه ربه خ دا، ده یان اپه هی له سه رژیان و دا ه نانه کانی ئه و مام ستایه بنووسیبا.

نازانم ئه گهر ناو براو له لزی کهسایه تییه کانی شارنه بت کلی تر کهسایه تییه؟ ئه وه ونه رمه نده کی هه ره گرنگ و بناغه دانهری بینیه وه له ده سپ کی هونه رله شاری واندز به هه موولقه جیاوازیه کانیه وه. مام ستا زرار چه ندین نه وهی له بواری هونه رییه وه په گیان دووه که ئستا کهسانی دا ه نهرن له سه رئاستی کوردستان. هر که سک باسی واندزو هونه ربکات، باسی م ژووی شاربکات، وه له م ژووی ئه وه ونه رمه نده نه بینیت، به به وای من هه و کی به هوهی داوه. م ژووی هونه رله واندز به ستر او به ناوی ئه وه ونه رمه نده وه، ئیدی چن ده بت به یهک دوو د و له په راو لزا ناوی به نین؟ من ده زانم و ئا گادارم له ئاستی که مه لایه تی و په یوه ندی که مه لایه تیدا، زرتبه ی ئه وان هی مام ستا زرار په ی گیانندن، چ کهسان کی به وه فاو هه په رست و خ په رست به رامبه ربه وده رچوون، به ام نابا ئمه له نووسینه وهی م ژوودا هه مان جگه ی ئه وان بگرین و سته می ل بکه ین. مام ستا زرار شایسته ی ئه وه یه چه ندین کتا بی له باره وه بنووسرت، نهک ته نها له په راو لزی باب ته کدا ناوی به نین. دیسانه وه نووسه رناوی کهسایه تییه کی دیکه وهک خوال خ شوو (علی مه کته به) ی بیرچووه،

هه‌ڕچه‌نده به‌کورتی ئاماژه‌ی به‌ویش کردووه. به‌ئام من ده‌پرسم که‌س‌ێک له‌سا‌ی 1943دا، کت‌ێبخانه‌ بکاته‌وه‌هه‌و‌ێی خو‌ێندن و به‌کلتوو‌ریکردنی خو‌ێندنه‌وه‌ بدات، له‌کات‌ێکدا ئه‌وسه‌رده‌مه‌ سه‌رده‌می ده‌ره‌به‌گایه‌تی و ئایینگه‌راییی و دواکه‌وتوو‌یی بووه‌، ئاخ‌ێ ێێێ له‌وه‌نیشتمانی تروم‌ێژوو‌ییترده‌ب‌ێت؟ نازانم نووسه‌ری کت‌ێبه‌که‌، چ‌ێن بو‌ێری ئه‌وه‌ی هه‌بووه‌ به‌کورتی و ێ‌اگوزه‌رله‌باره‌ی ئه‌و که‌سایه‌تیانه‌وه‌ بدو‌ێت له‌کات‌ێکدا چه‌ندین ێ‌اپه‌ه‌ی ێ‌که‌سان‌ێک ته‌رخانه‌کردووه‌ که‌نیوئه‌وه‌نده‌ی ئه‌وانه‌ ناوبانگیان له‌شاردا نییه‌و سه‌رقا‌ی ژیا‌نی زه‌نگینی و تایبه‌تی خ‌ێان وک‌ێکردنه‌وه‌ی پاره‌بوونه‌. له‌استیدا له‌باره‌ی که‌سایه‌تییه‌کانه‌وه‌ سه‌رنجی ز‌ێرم ماون، وه‌ل‌ێ مشت‌ێک نموونه‌ی خه‌وار‌ێکه‌.

سه‌په‌م: _ کوردایه‌تی و خه‌بات له‌واندز: _

ب‌ێگومان وه‌ک خو‌ێنه‌ر‌ێک و هاوو‌ێا تیه‌کی شاریش، تووشی ش‌ێک بووم کات‌ێ بینیم نووسه‌ری کت‌ێبه‌که‌، ته‌نها به‌دوو‌ێاپه‌ی ئه‌ی ف‌ێێ باسی کوردایه‌تی و پ‌ێشمه‌رگه‌ی کردووه‌. نووسه‌ربیری چووه‌ باسی شار‌ێک ده‌کات که‌مه‌به‌ندی کوردایه‌تی و خه‌بات و قوربانیدانه‌. ب‌ێ ئاگا‌بووه‌ له‌وه‌ی باسی شو‌ێن‌ێک ده‌کات هه‌رگیز پ‌ێ‌وو‌ی ش‌ێ‌ش و پ‌ێشمه‌رگایه‌تی ت‌ێدا نه‌ب‌ێ ته‌سووتو، به‌ێکو به‌شه‌نایه‌ک گه‌شاهه‌ته‌وه‌. شاری ێ‌واندز له‌ م‌ێژوو‌ی ش‌ێ‌ش‌ێکه‌کانی کورددا، یه‌ک‌ێکه‌ له‌شاره‌ هه‌ره‌دیاره‌کان. چ‌ له‌ ش‌ێ‌ش‌ێشی ئه‌یلول، چ‌ له‌ ش‌ێ‌ش‌ێشی دوا‌ی نسک‌ێش سه‌دان ێ‌ێ‌ه‌ی ت‌ێک‌ێشه‌ری پ‌ێشکه‌ش به‌نیشتمان کردووه‌. کوردایه‌تی له‌واندز، ئه‌نسک‌ێ‌پیدیاو فه‌رهنگه‌، نه‌ک ته‌نها به‌دووس‌ێ ێ‌اپه‌ه‌یه‌ک باس ناکر‌ێت، به‌ێکوته‌نها ق‌ێ‌ئاغ‌ێکی ش‌ێ‌ش‌ێش چه‌ندبه‌رگی کت‌ێب‌ێکی ده‌و‌ێت. هه‌رب‌ێ نموونه‌: ته‌نها شه‌هیدانی سه‌نگه‌ری یه‌ک‌ێتی سه‌دان شه‌هیده‌، ئه‌مه‌ و‌ێ‌رای شه‌هیده‌ ت‌ێک‌ێشه‌ره‌کانی هاوو‌ێ‌یا‌نی شیوعی و پارتی و سه‌یالست و ه‌ێزه‌کانی دیکه‌. که‌چی نووسه‌ری کت‌ێبه‌که‌ به‌ته‌نها ناوی چه‌نده‌شه‌هید‌ێکی نووسیوه‌. له‌ئه‌نفاله‌کاندا، پ‌ێشمه‌رگه‌کانی د‌ێ‌ی ئاک‌ێیان ب‌ێ‌ماوه‌ی سه‌ مانگ شه‌ی ده‌سته‌ویه‌خه‌یان کردوو ک‌ێ‌ل ک‌ێ‌ل و جوانه‌گایان ج‌ێ نه‌ه‌شت. تاکو‌دوا‌یین ه‌ێزله‌ئه‌نفالدا پاشه‌کشه‌یان کرد. کوردایه‌تی له‌واندز ئه‌وه‌نییه‌که‌ نووسه‌ری کت‌ێبه‌که‌ ت‌ێی گه‌یشتوووه‌و به‌رباس‌یی داوه‌. ێ‌واندزو خه‌بات، ێ‌واندزو کوردایه‌تی و پ‌ێشمه‌رگه‌، دووانه‌یه‌کن هه‌رگیز له‌یه‌کتری جیا ناکر‌ێنه‌وه‌. ناکر‌ێت باسی باب‌ه‌ت‌ێکی قوو‌ و م‌ێژوو‌یی له‌وش‌ێ‌وه‌یه‌که‌ین به‌ئام مافی خ‌ێی نه‌ده‌ین‌ێ. چ‌ێن ده‌ب‌ێت باسی کوردایه‌تی به‌دووس‌ێ ێ‌اپه‌ه‌یه‌که‌ین و ناویشی بن‌ێین م‌ێژوو‌. ه‌ێنگه‌ به‌کورتی مافی باب‌ه‌ت‌ێکی له‌وش‌ێ‌وه‌یه‌ نه‌ده‌ین‌ێ. ب‌ێ‌یه‌باشتر بوو نووسه‌ری کت‌ێبه‌که‌، مه‌سه‌له‌ی کوردایه‌تی و ت‌ێک‌ێشان‌ێ

خه ټکی ټواندزې ټکه سا ټک ټج ټب ټټ ټ که زانیاړی و م ټژووی زیاتریان لایه لم ټووه وه. نه ده بوو نووسه رڼاوی چه ندشه هید ټکی ټک ټشه رڼووس ټ، به ټام سه دانی تر نه نووس ټ.

چوارهم: شاعیره به ناوبا نگی ټواندز:

له وباسه ید، نووسه ری کت ټبه که ناوی چه ند به ټز ټکی نووسیوه، وه ټ شاعیرانی هه ټکه وتوو به ناوبانگی ټواندزده یا ناس ټن ټ. ټم ټ ټه و به ټزان ه و به ره مه کانیان هه یه وله ودها هیچ ک م ټنت ټکم نییه. ته نها ده مه و ټ له سه رټه وه بووه ستم که شاعیری به ناوبانگی یانی چی؟ ټایا به ناوبانگی بوون به شیعره یا به ناو؟ نووسه ری کت ټبه که به پ ټی کام تو ټژینه وه و ټک ټک ټینه وه ی ټه ده بی له شیعی ټه وشاعیرانه داگه شت ټته ټه وده ره نجامه ی ټه وشاعیرانه به ناوبانگی نیشاندات، به ټام ده یان شاعیری جوانووسی دیکه ی شاره که مان پشت گو ټ بخت، ټمه مانان که سا ټان ټکه له ټوکایه ی شیخروخو ټندنه وه ی شیخرداین، تاکو ټستا ټه و ما فه مان به خ ټمان نه داوه به هیچ کام له وشاعیرانه به ټین به ناوبانگی، ټگومان نه ټ له به رټه وه ی به توانا وده قی جوانیان نییه، به پ ټچه وان ټه وه له س ټنگه ی ټه وه ی شوناس ټکی له وش ټه وه به رپرسیاریه تییه کی ټه ده بی و م ټژووی گه وره یه. که چی نووسه ری کت ټبه که ها تووه ناوی چه ند به ټز ټکی نووسیوه به شاعیری به ناوبانگی ده یا ناس ټن ټ که هه ند ټکیان تاکو ټستا ته نها له فه یسبووک شیخرده نووسن و تاکه یه ک ک م ټه شیعی ټاوکراوه شیان نییه و بگره شیخره کانیشیان له ئاستی ناوه ټکدا شیعی یه کجار لاوازوناهونه رین، و ټرای هه موو ټه مانه ش، نووسه ری کت ټبه که له کا ټکدا باسی ټه وکه سانه ده کات، به ټام چاوی له ئاست چه ندین شاعیری دیکه ی شاری ټواندز نووقا ندووه.

له ټواندزچه ندین شاعیری دیکه هه ن. وه ټ: (ټاک ټاک ټی ټازاد جوندیان ټ تالب سه رانه یی ټسته فای س ټفی عه لی ټ یاسین برایم که ز ټرتیر شیخرب ټ مان ده نووس ټ) و چه ندانی تریش. هه رله با به تی شاعیرانی به ناوبانگی ټواندز، ټاماده کاری کت ټبه که هه ی سه یری وایکړدووه، ج ټگه ی ش ټخین، به نموونه: پارچه شیخرب ټکی (خه یام) ی شاعیری کړدووه به هی (نه زهت) ی شاعیر، یاخود پ ټرستی ناوی شیخره کانی ک م ټه شیخرب ټکی (ئیسما عیل کورده) ی کړدووه به ه ټنراوه و ناوی ناوه ه ټنراوه ی یه که م. نووسه ر له وه دوو رتریش ده ټوات وده نووس ټ شیخره کانی هه ند ټکیان قو ټسن وهه ند ټکیشیان قسه وباسی ئاسایین. وه ټ خو ټنهر ټکی به رده وامی شیخرب، ده مه و ټ له نووسه ری کت ټبه که بپرسم قسه وباسی ئاسایی شیخره؟. شایه نی ټامازه کړدنه کا ک سالج خ ټشی خست ټته ټزی ناوی ټه و بیست

شاغیره هه که وتوو و به ناوبانگه ی شاری واندز!! گهرچی داوای
لایبووردنیش له وانی ترده کات که ناویانی نه نووسیوه، به نام ده کر
که س-ک م-ژوو بنووس-ته وه، به نام به نیوه ناچی و ناته واوی؟ یان چ
لایه ن-کی مه به ست بووئه وه بنووس-ت، ئەوانی تریش فەرام-ش بکات؟.

پ-نجهم: _ قوتا بخانه کانی واندز:

نووسەر له کت-به که یدا، چه ند-په هیه کی ب-ناوی قوتا بخانه کان و
پهروه رده و ف-رکردن، ته رخا نکر دووه. تیا یدا له ئامار-کدا ناوی چه ند
قوتا بخانه هیه کی نووسیوه. وه- چونکه هیچ شاره زایه کی له ناوی
قوتا بخانه کان نه بووه و او-ژیشی به که س نه کردووه ئیدی که وت-ته هه-ه
سه یره وه. که ل-ره دا ئامازه یان پ-ده ده ی:

1- نووسیویه تی: _ (قوتا بخانه ی د-دار). ئ-ستا هیچ قوتا بخانه هیه ک
له سنووری پهروه رده ی واندز نییه ناوی قوتا بخانه ی د-دار ب-ت.
گریمان ئەگەر نووسەر پاساوی ئەوه ب-ت که ئەو، ئەو زانیاریانه ی له
کات-کدا ت-مار کردووه که قوتا بخانه که هه بووه، ئەو پاساوی-کی لاوازه.
چونکه ئەو پاسی قوتا بخانه ی دیکه ده کات، که دووسا-ه له سنووری
پهروه رده ی واندز کراونه ته وه.

2_ دوو جار ناوی قوتا بخانه ی گهرده گهردی نووسیوه.

3_ نووسیویه تی: _ (قوتا بخانه ی پ-نووس ب-کو-ان وکچانه). ب-گومان
ئه مه هه-هیه. چونکه ئەو قوتا بخانه یه ته نها ه-گه زی کو-له خ-ده گر-ت و
پ-له کانی هه فت و هه شت و ن-ی بنه-ه تی ده گر-ته وه.

4_ نووسیویه تی: _ (قوتا بخانه ی کاول-کان) هه-به ته کاول-کان نییه و
ئ-ستا ب-ته قوتا بخانه ی تاتانی بنه-ه تی.

5_ له گوندی ب-خال، ته نها قوتا بخانه ی ب-خا نییه وه ک ئەوه ی
نووسیویه تی، به-کو قوتا بخانه هیه کی دیکه ش هیه به ناوی ئاریا.

6_ نووسەر قوتا بخانه ی سیسته می خ-رای به (نه ه-شتنی نه خو-نده واری
نووسیوه). له کات-کدا ئە مه سیسته م-کی تایبه ته وه نه ه-شتنی نه خو-نده واری
نییه وه ک ئەوه ی نووسەر ت-ی گه یشته وه.

7_ نووسیویه تی: _ (س- قوتا بخانه ی دوانا وه ندی له سه نته ری شاره هن).
ب-گومان هه فت قوتا بخانه ن نه ک س-.

8_ نووسەر شوناسی سه ره تای ی له جیات ی بنه-ه تی ب-قوتا بخانه کان
نووسیوه، له کات-کدا یا نزه سا-ه قوتا بخانه کان بوونه ته بنه-ه تی و
به ناوی سه ره تای ی نه ماوه.

شه شه م: _ هونه رو هونه ر مه ندان: _

له کتبه کېدا، نووسهر بابته کې به ناوی هونرو هونرمه ندانی
واندر نووسیوه. بهام تهها باسی مزیك وشان دهکات. باسی
شوه کاری و ونه کشان وهونره کانی دیکه ناکات. وهک ئوهی ئهوانه
ناچنه خانهی هونره وه. وراى ئه مانهش، لهوبابه ته یه دا کاک سالج
چه ندهه یه کی کردوه، که ئامازه یان پ ده دین:۔

1_ نووسیویه تی:۔ (تیپی پاشای گه وره له ساى 1979) بووه ناسراوترین
تیپ. له کات کېدا ئه م تیپه یه که م به ره می له ساى 1983 ت مارکردوه،
ئیدی نازانم چن لهو سا هدا ب ته ناسراوترین تیپ؟.

2_ نووسیویه تی:۔ (تیپی پاشای گه وره بووه ه ی دامه زانندی ک مه ی
هونرو و ژه ی کوردی). نازانم که س ک له بواری م ژوودا کت بی
قه به بنووس ت، چن ئاگاداری ورده کارییه کان نییه. ک مه ی هونرو
و ژه ی کوردی له 20_8_1978 دامه زراوه و هیچ په یوه ندی به تیپی م زیکی
پاشای گه وره نه بووه. به کو کخراو کی هونری سهر به خ بوو،
که مه به ندی گشتی له هه ول ربووه.

3_ نووسیویه تی:۔ (په یمانگای هونره جوانه کانی واندر به شی شان و
ونه مزیك له خ ده گرت). بهام ب زانیاری نووسهری کت به که و
استکردنه وه بخو نه رانیس، به شی شان له په یمانگای هونره
جوانه کانی واندر نییه.

شه شم:۔ هه ی دیکه:۔

له استیدا، کت به که ی کاک سا ح له ز ر ووه وه پویستی به
استکردنه وه و بزارکردن هیه. چ له ووی زمان ودا شتن و نووس
سا کانی نووسیینه وه، که لهوباره یه وه هیچ شت ک نا ئین چونکه ده زانین
ئهموونی نووسینی نییه. بهام ده یان هه ی دیکه ی م ژووی
ووداوه کان و بهرواره کانی کردوه. ناوی چه ندان پیشه وه روئ هوانه ی
له بواره جیا وازه کانی دیکه به سه ریکردونه ته وه، بیرچووه.
که هه ند کیان له کارو پیشه که یان ناسراویشن. که نامو ئامازه یان پ
بدهم چونکه کاتی ده و و ئه مه ش ب ئمه ده ب ته دابان له خو نه وه ی
به ره می دیکه. ناکر م ژوو به نیوه ناچ ی
بنووسر ته وه. ده بوو نووسهری کت به که، بواری کی دیاربکردایه که له گه
توانستی شنیری و بواری کارکردنی ئهویه کبگر ته وه. نهک چه ندان
لایه نی جیاواز و م ژوو، ووداوی هه مه ج ربئاخذ ته
کت به که ی. ز رزه حمه ته تهها له بواری کېدا، هه موولایه نه م ژووییه کانی
که سان ک و شار ک به سه ربکه ینه وه و مافی ته وای خ شی بده ین. بهام
پ ده چ نووسهری کت به که، ئه وه هه ی داب ت و به داخه وه
تیاشیداسه رکه و توونه بووه. ئاخر کورده واری و ته نی (پنج کاکه

به دهستێك هه ناگیرێن)...

سه دىق سه عىد واندزى

* په راوێز ناوى كتهب (واندز مێژوو بیره وه ریه كان) / نووسینی (سالح محمد سالح) بێا وکراوه ی کتهبخانه ی ئهمه دی خانێ _ سێران 2018..

تێبینی/ ئهم باب ته به دووبهش له ههفته نامه ی (گای کوردستان) ئێرگانی حزبی شیوعی کوردستان ژماره کانی (1152 و 1153) ی ئێرانی 11-18 ی 2018-12 بێا وکراوه ته وه....